

FRESCO TECHNIKEN:

1) Buon fresco 2) Graffito 3) Stucco Lucido en 4) Encausto.

Fresco is een verzamelnaam voor allerlei muurschilderingen. Buon fresco is een aanduiding voor een muurschildering in de natte kalk geschilderd. Het is de meest duurzame en houdbare schilderstechniek, onoplosbaar in water, en de meest briljante in kleur.

KALK:

Kalksteen(calciumcarbonaat) wordt uit de rotsen gewonnen en verhit tussen 850 en 1400 graden. Het verliest hierbij koolzuur (kooldioxide) en wordt gebrande- of etskalk (calciumoxyde). Deze wordt in putten met water overgoten: Gebluste kalk (calciumhydroxyde). Om er fresco's mee te schilderen moet de kalk minstens 3 mnd. oud zijn.

ZAND:

Kalk alleen barst; het heeft een inerte stof nodig. Men kan gebruiken: Rivierzand, zilverzand, grottenzand, marmerpoeder, of Pozolana (vulkanische aarde), maar etst ook een beetje.

ONDERGROND:

De ondergrond moet zuigend zijn; vrij van zuren, zouten en kunststoffen; niet permanent vochtig; geen gips of cement bevatten. De basis kan zijn een bakstenen of gepleisterde muur; onbehandelde keramiek (tegels), of zelf gefabriceerd raam- of vlechtwerk.

WERKWIJZE:

Om te schilderen in de natte kalkpleister is geen lijm of bindmiddel nodig.

EIGENSCHAPPEN:

De natte kalk werkt als bindmiddel, door pigment, met als medium water of kalkwater aan te brengen. Tijdens het droogproces komt de gebluste kalk naar de oppervlakte (zweet uit) en vormt een beschermende film over de pigmenten. Dit is de kalk in aanraking met de koolzuur uit de lucht, die versteend is met het pigment in zich opgenomen. De kalk keert terug in zijn oorspronkelijke vorm, de kalksteen zoals hij in de rots zat; dus niet etsend meer, maar inert. Om een fresco schoon te maken, kan men ammonia gebruiken, vieze vetlagen lossen op, en de kleuren komen weer helder te voorschijn. Dit kan alleen als het geheel een zuivere "Buon Fresco" is, dus niet afgewerkt met tempera, waar het bindmiddel dan van oplost. Bij grote afmetingen werkt men in dag delen ("Giornata's"). Met een te lange dag doorwerken, riskeert men dat het pigment niet meer pakt, wanneer de kalk te droog wordt. Men herkent dan ook de "echte fresco" aan de grenzen (aanhechtingen) van een dagdeel, wanneer het grote afmetingen betreft. Dit vereist dan ook een van te voren gemaakt ontwerp., die op de een na laatste pleisterlaag als schets (Sinopia) aangebracht wordt. Op de laatste pleisterlaag worden de belangrijkste contouren overgebracht, waarna men kan schilderen. De volgende dag brengt men weer een "Giornata" aan, en door de "Sinopia" kan men zich "oriënteren".

AFNEMEN VAN FRESCO'S:

Vanwege vochtige muren en zoute zeewinden, die de fresco kunnen ruïneren worden veel fresco's in Italië afgenomen. Bovendien zijn fresco's dan transportabel geworden.

Er zijn 2 methodes: 1) Strappo en 2) Autostaccante.

Nadat de fresco schildering volledig droog is, lijmt men met beenderenlijm 2 lagen kaasdoek op de fresco, zodra dit goed droog is laat een dun filmpje met de kaasdoeken los van de ondergrond. Men keert het geheel om, en beplakt de achterkant tevens met 2 lagen kaasdoek en synthetische lijm. Men bereid een paneel iets groter dan de fresco voor, door voor te lijmen 2x. Als de achterkant nu ook droog is, weekt en tamponneert men met kokend heet water de doeken aan de voorkant los. Men verwijdert de doeken aan de voorkant en

men wast de fresco na om eventuele restanten lijm te verwijderen. De fresco zit vast op de ondergrond van doeken, mits er geen luchtbellens in zaten. Nu brengt men synthetische lijm aan op de achterkant van de fresco en legt deze op het tevens met lijm ingesmeerde paneel. Men rolt voorzichtig vanuit het midden de fresco uit met een mangel, zodat lucht en rimpels glad gestreken worden. Na drogen kan men als passepartout een dun laagje mortel met synthetische lijm vermengd op het paneelrandje aanbrengen, naar keuze al dan niet met pigment erdoor. Autostaccante 2): Door op natte kalkpleister, 2 lagen kranten aan te brengen, eronder, ertussen en erbovenop elke laag met verdunde kalk bestreken te hebben, kan men daarover een jute lap of andere stof naar believen erop leggen. Ook deze met een dun laagje pleister bedekken, zo dun men wil, eventueel zodat de structuur van de stof zichtbaar wordt of iets meer zodat de stof onzichtbaar is. Bij fijnere stofstructuur kan men ook kalk met marmerpoeder (fijnkorreliger) vermengen en opbrengen. Na droogtijd laten kranten los van ondergrond en van jute. Men kan nu de jute op het geprepareerde paneel beplakken en tevens de rand als hierboven beschreven afwerken.

DIVERSE FRESCO TECHNIEKEN:

1) Reeds hierboven onder werkwijze beschreven. 2) Grafito: Door de kalkpleister zwarte pigment roeren, en opbrengen. Na enige minuten verdunde kalk 2x voorzichtig over zwarte pleister strijken. Kwast afnemen bij elke streek. Wederom na enige minuten met burijn lijnen uitkrassen of vlakken wegkrabben. Een klassiek voorbeeld van muurdecoratie in zwart-wit, onder daklijsten of langs raam- of deurkozijnen. Ook kan men met kleur werken. 3) Stucco Lucido: Is een benadering van de Fresco Romano, (Pompeiaanse fresco). Glanzend oppervlak. Wie vertelt dat hij weet hoe de Romeinen dat destijds deden, vertelt leugens. Het is voor iedereen een groot raadsel. En het is een niet eenvoudige techniek. Over de natte kalkpleister kan men een dun laagje kalk met marmerpoeder aanbrengen, of het zand voor de pleister heel fijn zeven. Als medium om te schilderen gebruikt men een tevoren bereid mengsel van apart au bain Marie verwarmde natuurwas en een even groot deel amonia. Zodra de was gesmolten is, vermengt men langzaam roerend beiden. Op de te beschilderen oppervlakte kan men een laagje van dit medium vermengen met een gewenste kleur pigment. Zo is men er zeker dat het hele oppervlak was bevat. en een extra glanzend oppervlak waarborgt. Dan kan men schilderen. De was in het medium stolt bij afkoeling. Een scherpe punt van de penseel te behouden met dit medium is dan ook moeilijk. Grote oppervlakten zijn heel gecompliceerd, vnl. als men geen "giornata" lijnen mag hebben, zij bemoeilijken het polijsten of veroorzaken krassen. Na het schilderen moet men een paar uur wachten om te kunnen polijsten; niet te kort, niet te lang, want dan gaat het niet. 4) Encausto: De hele oppervlakte als bij Stucco Lucido "a fresco" met een papje van was met ammonia en pigment bedekken. Dan de volgende dag of wanneer danook schilderijen aanbrengen met een mengsel van kalk, caseïne + was. Typisch voor de Encausto is door het polijsten een glanzende achtergrond en een doffe schildering, doordat die "a secco" is aangebracht.